

Панченко Єлизавета Сергіївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: Гужанова Тетяна Сергіївна, кандидат філологічних
наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна.

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік вважається сенситивним періодом для розвитку багатьох компетентностей, зокрема і предметно-практичної, в процесі якої розвиваються вміння взаємодіяти з іншими дітьми та дорослими під час виконання практичних завдань, узгоджувати власні дії з партнерами. Дошкільник має змогу до творчого самовираження різними способами та засобами, за допомогою яких дитина оволодіває новими навичками (конструювання з різних матеріалів, наочне моделювання, проектування, технічна творчість). Але щоб зрозуміти при яких умовах відбувається найефективніше формування предметно-практичної компетентності необхідно визначити всі фактори, які впливають на її розвиток.

Проаналізувавши Базовий компонент дошкільної освіти, зокрема освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» можемо бачити, що предметно-практичну, технологічну компетентність визначено як здатність дитини реалізовувати творчі задуми з перетворення об'єктів довкілля з використанням різних матеріалів, що спираються на обізнаність із засобами та предметно-практичними діями, з допомогою дорослого чи самостійно у процесі виконання конструктивних, технічно-творчих завдань, завдань з моделювання [1, с. 9].

Процес формування предметно-практичної компетентності розпочинається ще з раннього дитинства, й з кожним роком життя, у дитини

з'являється більше можливостей. Старший дошкільний вік відкриває перед дитиною набагато більше можливостей, ніж попередні вікові періоди. Саме формування в старшій групі предметно-практичної, технологічної компетентності є підґрунтям для подальшого успішного розвитку дитини на наступних вікових етапах.

Процес формування предметно-практичної компетентності інтегрується з іншими видами дитячої діяльності. Це стимулює самостійність та активність дитини і задовольняє її основні потреби, дає можливість використовувати отриману інформацію, застосовувати опановані способи та засоби діяльності в нових умовах, забезпечує зв'язок з особистим досвідом, а також взаємодію дітей і дорослих [3, с. 4].

Серед основних завдань щодо проблеми формування предметно-практичної компетентності дітей старшого дошкільного віку ми вирішили виділити такі:

- 1) визначити, в яких видах діяльності розвивається зазначена компетентність;
- 2) окреслити форми і методи формування предметно-практичної компетентності;
- 3) охарактеризувати позицію і дії вихователя у роботі з дошкільниками;
- 4) з'ясувати значення предметно розвивального середовища для розвитку предметно-практичної компетентності.

Формування предметно-практичної компетентності відбувається як під час занять, проектної діяльності, так і в повсякденному житті у процесі самостійної та ігрової діяльності дошкільників.

Важливою умовою формування предметно-практичної компетенції є залучення дітей до трудової діяльності. Трудова діяльність — широке поняття, що узагальнює різні види праці, які складаються з ряду трудових процесів. Трудовий процес — своєрідна одиниця трудової діяльності, в структурі якого виразно представлені всі компоненти трудової діяльності: мета праці, матеріал і трудове обладнання (інструменти); набір трудових дій людини з перетворення

матеріалів за допомогою інструментів; досягнутий результат праці, що задовольняє потреби людини як реалізація мети; мотиви праці [5, с. 1-2].

Тому можемо стверджувати, що предметно-практична компетентність базується не тільки на різних видах праці дошкільників (самообслуговування, господарсько-побутова, праця в природі, художня праця). Не менш важливими є конструктивна, художньо-творча та інші види діяльності. Важливо те, що розвиток зазначеної компетентності має бути не однобічним, а різнобічним.

Результатом сформованої предметно-практичної компетентності є творче самовираження через сформовані предметно-практичні та технологічні дії в самостійній і спільній з однолітками діяльності [4, с. 2].

Потрібно пам'ятати, що формування предметно-практичної компетентності можливе лише за умови, що дитина буде вирішувати конкретні практичні завдання та активно взаємодіяти з іншими учасниками цього процесу. Для досягнення позитивних результатів педагог має створити сприятливі умови.

Ми вважаємо, що важливим аспектом формування даної компетентності є посилення мотивація, адже діти мають розуміти, для чого вони виконують певні завдання і бачити в цьому сенс. Також вихователь має створити умови для самостійності дітей, щоб дошкільники не тільки могли повторювати за вихователем, а ще й творчо підходили до вирішення завдань, обирали шляхи й засоби для досягнення своїх цілей, спираючись на власні інтереси та потреби.

Вихователь має зайняти правильну позицію при взаємодії з дитиною. Педагог має ставити перед дітьми чіткі вимоги, але в той же час надавати дитині право вибору (наприклад, дозволити обрати партнера для спільної роботи або засоби, якими вона буде користуватися при створенні свого виробу), вірити в її можливості. Вихователь має підштовхнути дошкільника до виконання певних дій, направити його у правильне русло, якщо в **неї** щось не виходить, але не робити все замість дитини. Також він має виховувати у дітей терплячість, вміння доводити розпочату справу до кінця.

Сформувати предметно-практичну та технологічну компетентності можна за допомогою технічної творчості, конструктивної діяльності, хендмейду,

дизайн-діяльності та ін. Ці завдання можна виконувати як в індивідуальному форматі, так і в командній взаємодії [2, с. 17].

Але це не всі методи (де було про методи?), які можна використовувати у роботі з дошкільниками. При використанні проектної діяльності діти привчаються самостійно приймати рішення, створювати нові речі та вдосконалювати вже існуючі, а також працювати в команді, приходити до спільного рішення.

Дошкільникам важко взаємодіяти з великою кількістю людей одночасно. Тому необхідно починати з роботи в малих групах (в парах, між парами, у трійках, четвірках). Ця стратегія дає можливість всім дітям взяти участь у певній діяльності. Особливо така практика корисна для дітей, які дуже сором'язливі та важко встановлюють контакти з іншими. Під час роботи в малих групах діти вчаться не тільки висловлювати свою думку, а й слухати інших, знаходити компроміс.

Використання всіх цих методів буде не достатньо ефективним без спеціальних засобів та насиченого предметно розвивального середовища. В освітньому середовищі мають бути створені такі куточки, в яких діти можуть задовольнити свої потреби у створенні чогось нового.

Серед засобів, які діти можуть використовувати у своїй діяльності можуть бути різні види конструкторів, набори будівельних матеріалів, різноманітні моделі та макети технічних процесів, природних явищ, а також покидьковий матеріал.

Таким чином, формування предметно-практичної діяльності дітей старшого дошкільного віку відбувається в процесі конструктивної, трудової, художньо-продуктивної, предметно-ігрової, предметно-практичної діяльності, на заняттях та в повсякденному житті з використанням відповідних форм, методів, прийомів та засобів навчання і виховання. Тому необхідно використовувати всі зазначені умови лише в комплексі та орієнтуватися на дитячі інтереси та потреби.

Список використаних джерел

1. Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г. та ін. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. 2021. С. 9.
2. Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г. та ін. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти. 2021. С. 17.
3. Безсонова О. Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. *Дошкільне виховання*. 2021. № 7. С. 4.
4. Гогола І.О., Семенович Я.О., Сорочинська О.А. Формування предметно-практичної компетентності у дітей старшого дошкільного віку засобами художньої праці. 2022. С. 1-4. <http://eprints.zu.edu.ua>
5. Методичні рекомендації щодо формування предметно-практичної компетенції дітей дошкільного віку. 2016. С. 1-6. https://repository.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/07/Korzh_Predmetno-praktychna-kompetentsiya.pdf